

УДК 821.161.2-31Коб:305

DOI <https://doi.org/10.32782/2522-4077-2023-205-35>

КОНФЛІКТ ФЕМІНІСТИЧНИХ ТИПІВ У ПОВІСТІ НАТАЛІ КОБРІНСЬКОЇ «ЯДЗЯ І КАТРУСЯ»

THE CONFLICT OF FEMINIST TYPES IN THE STORY “YADZYA AND KATRUSYA” BY NATALYA KOBRYNSKA

Яковлєва О.В.,

orcid.org/0000-0001-7686-7637

доктор філологічних наук,

професор кафедри загального та слов'янського мовознавства

Одеського національного університету імені І.І. Мечникова

Ульянова В.О.,

orcid.org/0000-0002-2821-1833

кандидат філологічних наук,

доцент кафедри іноземних мов природничих факультетів

Одеського національного університету імені І.І. Мечникова

У статті ми ставили за мету, по-перше, нагадати про громадську діяльність однієї з перших українських феміністок, яка наприкінці XIX ст. очолювала жіночий рух на Галичині, боролася за права жінок, зокрема й за право здобувати вищу освіту; по-друге, згадати твори письменниці-феміністки, в яких в центрі уваги були жіночі питання; по-третє, було зроблено аналіз гендерного конфлікту в повісті Н. Кобринської між головними героїнями, Ядзєю і Катрусєю. Якщо у 20-ті роки XXI ст., як пишуть дослідники, ми тільки пробуджуємося від «патріархальної сплячки», то наприкінці XIX ст. тиск на жінку був у стократ більшим. Н. Кобринська описала соціальний тип поведінки молодій пані Ядзі з родини шляхтичів, що колонізували частину України. Причиною її душевних страждань були жорсткі рамки, які регламентували життя жінки в патріархальному суспільстві та робили її нещасною. Про страждання поневолених селян, зокрема й жіноцтва, в той період годі й говорити. Прикладом є доля Катрусі в повісті. Авторка описала соціальні типи поведінки жінок як конфліктні, бо прірва між умовами існування селянської дівчини і панянки була неподоланною. Конфлікт почався з бійки між дівчатами в дитинстві, потім упродовж життя їхні долі перетиналися, але контраст ставав ще більш різким. Авторська метафора на початку тексту про Ядзю, яка жила як вазонова квітка, і Катрусю, чиє життя порівнювалось із диким бур'яном, червоною стрічкою проходить крізь увесь текст. Конфлікт у повісті авторка описує різними мовними засобами: мовленнєвою поведінкою героїнь, їхніми внутрішніми монологами, а також розповіддю самої авторки про душевний стан жінок.

Ключові слова: соціальні типи поведінки, гендерний конфлікт, феміністичні типи, контрастні зіставлення.

In the article, we aimed, firstly, to recall the public activity of one of the first Ukrainian feminists, who at the end of the 19th century led the women's movement in Galicia, fought for women's rights, including the right to obtain higher education; secondly, to mention the works of the feminist writer, in which the focus was on women's issues; thirdly, an analysis was made of the gender conflict in N. Kobrynska's story between the main characters, Yadzya and Katrusya. If in the 20s of the 21st century, as the researchers write, we are just waking up from the "patriarchal hibernation", then at the end of the 19th century the pressure on the woman was a hundred times greater. N. Kobrynska described the social type of behavior of young Ms. Yadzya from a family of nobles who colonized part of Ukraine. The reason for her mental suffering was the rigid framework that regulated a woman's life in a patriarchal society and made her unhappy. About the suffering of the enslaved peasants, in particular, of women in that period, it is not appropriate to speak. An example is the fate of Katrusya in the story. The author described the social types of women's behavior as conflicting, because the gap between the conditions of existence of a peasant girl and a young noble woman was insurmountable. The conflict began with a fight between the girls in childhood, then throughout their lives their destinies crossed, but the contrast became even more striking. The author's metaphor at the beginning of the text about Yadzya, who lived like a potted flower, and Katrusya, whose life was compared to a wild weed, runs through the entire text with a red ribbon. The conflict in the novel is described by the author using various linguistic means: the speech behaviour of the heroines, their internal monologues, as well as the author's own story about the state of mind of women.

Key words: social types of behaviour, gender conflict, feminist types, contrasting comparisons.

Постановка проблеми. Діяльність людини, зокрема й мовленнєва, допомагає реалізувати себе у світі, тобто соціалізуватися. У центрі уваги гуманітарних наук перебувають культурні та соціальні фактори, які визначають ставлення суспільства до чоловіка і жінки, поведінка індивідів у зв'язку з їхньою приналежністю до тієї чи іншої статі, стереотипні уявлення про чоловічі й жіночі якості – все те, що переводить проблематику статі з області біології у сферу соціального життя, культури і, природно, мови.

Як зауважують дослідники, жінки-письменниці в ХІХ ст. гостріше відчували застійність літературного процесу й усієї духовної атмосфери, бо саме вони потерпали від тиску жорстких рамок, у які їх заганяло патріархальне суспільство. Жінки часто були сміливіші й радикальніші за метрів-чоловіків. Поряд із класиками, такими як Леся Українка, Ольга Кобилянська, заслуговують на увагу й тексти їхніх менш відомих сучасниць [2, с. 13–14], до яких належить і Наталя Кобринська. У процесі своєї громадської діяльності вона мріяла про об'єднання розрізнених у той час на теренах України жіночих товариств і виступ жінок-феміністок єдиним фронтом. Саме тому в повісті «Ядзя і Катруся» в центрі уваги авторки – конфлікт феміністичних типів, становище жінок як представниць різних прошарків патріархального суспільства, можливість чи неможливість бути щасливими.

Отже, вивчення особливостей поведінки людини в гендерному аспекті (соціальному й індивідуальному) на матеріалі текстів жіночої прози як у плані діахронії, так і в синхронічному аспекті є актуальним і необхідним.

Аналіз останніх робіт. Висловлення Л. Ставицької про те, що лінгвістика на початку ХХІ ст. переживала *гендерний бум* [7, с. 30], зараз можна вживати у широкому значенні і говорити про гендерний бум у гуманітаристиці загалом. Підтвердженням є розвідки останніх років: зокрема, А. Марчишина дослідила гендерну ідентичність на матеріалі англomовної постмодерністської літератури [5]. Міждисциплінарні тексти про *війну статей* увійшли в збірку «Інша оптика: гендерні виклики сучасності» [3]. Есеї про українських письменниць 2-ї половини ХІХ – початку ХХ ст. зібрані в книжці «Бунтарки: нові жінки і модерна нація» [2]. Монографія О. Тараненка присвячена аналізу проявів андроцентризму в мовах патріархальних і постпатріархальних суспільств [8]. Актуальним проблемам гендерної лінгвістики присвячена дисертація В. Ульянової [10]; окремі розвідки О. Яковлевої [12; 13].

Метою представленої статті було, по-перше, нагадати найважливіші факти з життя однієї з перших українських феміністок, громадської діячки, письменниці Наталі Кобринської, яка у своїх творах постійно приділяла увагу «жіночим питанням», по-друге, зіставити різні типи фемінності на мовному матеріалі повісті «Ядзя і Катруся», що до сьогодні не було в центрі уваги науковців.

Виклад основного матеріалу. Наталя Кобринська – одна з перших жінок, яка наприкінці ХІХ ст. започаткувала в Галичині феміністичний рух, була активною громадською діячкою, письменницею і попри все це незаслужено забута. Вона мріяла *розбудити галицьке жіноцтво*, найважливішим вважала боротьбу за політичні права, економічну незалежність, право жінок здобувати освіту, її цікавило національне питання тощо [1, с. 86–89]. Попри інертність суспільства, Н. Кобринська вселяла в жіночі душі впевненість, надихала на працю в царині культури, суспільно-політичного життя, з якого жінка була виключена. Її особистий приклад заохотив до праці Анну Павлик, Ольгу Кобилянську, Ольгу та Михайлину Рошкевичок, Софію Окуневську-Морачевську, Уляну Кравченко (Юлію Шнайдер), Клементину Попович і чимало інших жінок, які лишили помітний слід у культурно-літературному русі 80–90-х років ХІХ століття [4].

І досі йдуть суперечки щодо дати народження Н. Кобринської. Одні вважають, що письменниця народилася в 1851 р., інші – в 1855 р. на Івано-Франківщині у родині священника, де панували національно-культурні традиції.

У сім'ї до жінки ставилися з особливою шанобою та повагою. Отже, погляди на стосунки між жінками та чоловіками у юної Н. Кобринської формувалися в колі її родини і були дуже дале-

кими «від консервативних зразків, від тих банальних шлюбних зв'язків, у яких індивідуальність, ум, талант і покликання приносилися в жертву застарілим поняттям «на задимленому вівтарі кухонної плити», – писала про родину Кобринських Ірена Книш [1, с. 83].

Її батько, Іван Озаркевич, був освіченою людиною, знав декілька європейських мов, був депутатом галицького сейму та австрійського парламенту, громадським діячем, писав вірші. Відомо, що у патріархальному суспільстві дбали насамперед про освіту синів. І. Озаркевич не був винятком. Брати Наталії після закінчення гімназії продовжували навчання у Віденському університеті. Дочок навчав батько. Це йому завдячує Кобринська знанням польської, німецької, французької мов, що зробило можливим читання польських повістей в оригіналі, ознайомлення з літературою європейської класики в перекладі німецькою.

Коло читань юної Н. Кобринської вражає: це твори Шевченка, Квітки-Основ'яненка, Гоголя, Тургенєва, вона цікавиться книжками з історії, філософії, економіки, природознавства [6].

Заміжнє життя письменниці було коротким (чоловік рано помер), але щасливим. Теофіл Кобринський став для своєї дружини справжнім другом, порадником, який умів вислухати, зрозуміти і підтримати її. Як і батько, він був освіченим священником, піаністом, співаком, збирачем фольклору. Наталя Кобринська дізнавалася з книжок про реальне становище жінки в тогочасному суспільстві, зокрема з книги Клементини Гофманової, польської письменниці-феміністки. Поштовхом до зацікавлення феміністичною проблемою стали й «Листи з Кракова» професора Юзефа Кремера. Однак для Кобринської неприйнятними були поради Гофманової: *краще триматися утореної дороги, ніж дертися вгору*, тим більше після прочитання творів Ч. Дарвіна, Ф. Енгельса, М. Драгоманова та багатьох інших. «Тепер уже ніщо не затемнювало мої погляди на становище жінки в суспільстві», – писала сама Кобринська. Відтоді жіноче питання стане для неї найголовнішим серед суспільно-соціальних проблем [11].

Неабияке враження справила на неї й праця «Про неволю жінок» Стюарта Мілля. Разом зі своїм чоловіком, Теофілом Кобринським, вони почали перекладати цю книжку «на руське».

Під враженням від прочитаного Кобринська запровадила деякі зміни у власному господарюванні. Їй належала ідея заснування спільних кухонь і «охоронок», що були прототипом дитячих садочків [1, с. 89]. Найближче оточення не розуміло її, вважаючи дивачкою і смішною. Наталя Іванівна замкнулася в собі і жила подвійним життям: у своїй хаті та на людях [там само].

Важливу роль у житті письменниці відіграли і видатні люди, з якими вона спілкувалася або листувалася. Серед них була Софія Окуневська-Морачевська, перша українка Галичини з університетською медичною освітою, яка здобула вчений ступінь доктора медицини.

Важливе значення мала і зустріч з Іваном Франком у 1883 році в Коломиї на «академічному вічі». «У спілкуванні з Франком Н. Кобринська виразніше формує для себе ідеологічні засади своєї громадської діяльності й утверджується у власних літературних смаках» [1, с. 86–87].

У 1884 р. в Станіславові було засновано «Товариство руських жінок» на чолі з Наталею Кобринською. Завдяки спільним зусиллям Н. Кобринської, І. Франка і О. Пчілки у 1887 р. вийшов жіночий альманах «Перший вінок». Кобринська так писала про майбутнє видання: *белетристика, «часть наукова про розвій і теперішній стан жіночого питання і жіночої освіти в цивілізованім світі», а також «біографії знатних жінок, бібліографія книжок про жіночу справу, звістки про працю жіночу, орнаментику, господарство, звичаї»* [1, с. 88].

В альманаху друкувалися вірші О. Пчілки, Л. Українки, Дніпрової Чайки, К. Попович, а також проза О. Пчілки, Г. Барвінок, С. Окуневської, самої Н. Кобринської та багатьох інших. Письменниця доклала багато зусиль, щоб вийшли три випуски альманаху «Наша доля», в яких друкувалися програмні статті про жіночий рух.

Письменниця була активною та наполегливою в громадській діяльності. У 1890 році Н. Кобринська ініціювала внесення до державної ради петиції про можливість здобуття жінками університетської освіти. У 1891 році вона скликає жіноче віче в Стрию, де виступила з ініціативою заснування жіночої гімназії. З цього приводу вона писала: *«Вищі студії – то*

дорога перед нами цілком заперта, і мусимо вдовольнятися знанням, котре навіть не вирівнює мужеським середнім школам» [цит. за І. Борисюк, с. 89].

З часом письменниця усвідомила, що її співпраця з Русько-Українською радикальною партією на чолі з І. Франком, М. Павликом, С. Даниловичем не дає бажаних результатів, до того ж відволікає від проблем феміністичного руху, що було на вістрі актуальності для неї як громадської діячки.

Важко переживала письменниця і те, що критики належним чином оцінили її ранні реалістичні твори, але відкидали модерністські експерименти; молодше покоління письменників, таких як Ольга Кобилянська, Василь Стефаник, Лесь Мартович та інші, мало більше слави, ніж вона.

Не на часі були й спроби письменниці консолідувати й очолити жіночий рух. Після смерті батьків, у 1904 році, вона переїхала до Львова з мрією про видання часопису, «що був би рупором ідейно й інституційно об'єднаних жіночих товариств, і в якому, поруч з питаннями ідеологічними, чільне місце було б відведено літературі» [1, с. 90]. Але ця мрія так і залишилась нездійсненою.

У 1915 р. Кобринську звинуватили у шпигунстві і заарештували. Після арешту вона відгукнулася на події війни новелами: «Кінь», «Полишений», «Свічка горить» (1915), пізніше – «На цвинтарі», «Каліка» (1916–1917).

Незважаючи на інертність середовища та організаційні труднощі, письменниця прагнула впливати на культурне життя. Вона планувала тісніше співпрацювати з часописом «Будучність», друкувала там свої спогади «З подорожі по Україні». У 1912 році з К. Малицькою письменниця власним коштом видала два випуски «Жіночої бібліотеки» [11].

Своїми поглядами, ідеями, громадською діяльністю Н. Кобринська випереджала час, в якому жила, тому, на нашу думку, й не була справедливо оцінена та є незаслужено забутою. Померла письменниця в 1920 р. від висипного тифу.

Феміністичні погляди Наталя Кобринська яскраво представила в літературній діяльності, зокрема й у повісті «Ядзя і Катруся», в якій описала конфлікт феміністичних типів у патріархальному суспільстві XIX ст. Цим твором вона довела, що ні перша, Ядзя, представниця заможного польського панства в Україні, ні друга, Катруся, представниця поневоленого селянства, доведеного шляхтою до неймовірного зубожіння, не могли бути щасливими в суспільстві, де всі закони, правила і приписи надають і захищають безмежну свободу чоловіків. Несправедливість соціального устрою письменниця описує крізь призму життя жінок. Попри різку контрасти між бідними і багатими, нещасна доля молодої пані Ядзі не набагато краща за страждання Катрусі. Авторка загострює конфлікт між дівчатами в дитинстві, а потім жінками у дорослому житті, постійно протиставляючи головних героїнь.

Ядзя жила, *мов вазонова квітка*, яку переносили з покою до покою, від вікна до вікна. Катруся ж росла як *дикий бур'ян*, власним промислом і власними силами. Антонімічна пара лексем *квітка* і *бур'ян* – це як заголовок для подальших протиставлень долі головних героїнь.

Ядзя була *висока, гнучка, з правильними рисами лиця панна*, яка годинами укладала волосся, сипала порошок на біле і гарне лице, приміряла сукні, чистила нігті. Вона мала *дрібні уста*, що мимоволі складались у гірку усмішку.

Катруся теж виросла гарною дівкою. Вона мала *міцний високий стан*, чорне, як вугіль, волосся і тонкі брови над чорними блискучими очима; її *кругле смуглувате лице* пашіло здоров'ям, а *повні здорові губи* червоніли, як восени калина. Коли вона у неділю стояла біля воріт, то всі парубки зазиралися на неї.

Описуючи зовнішність дівчат, авторка протиставляє природну красу Катрусі, її смугле обличчя штучній красі панночки, яка своє й без того біле й бліде обличчя присипала білим порошком.

Отже, коли Ядзя годинами *милувалася собою перед дзеркалом*, Катруся була на службі – *доглядала крикливу дитину*, до того ж *отримувала й итурханів*. На Катрусю заглядалися сіль-

ські парубки – водночас Ядзя, затиснута жорсткими рамками поведінки для панянок, чітко усвідомлювала, що *в цілій околиці не було ані одного відповідного конкурента до її руки* [9, с. 153].

Через невдалі спроби вийти заміж Ядзя почувалася нещасною, і звичайні заняття для панночок їй не допомагали: *«Музика її дразнила, читання мучило, зате цілими днями сиділа в своїм покою і вишивала або робила які інші робітки жіночі»* [там само, с. 158]. Коли її намагалися принизити, натякаючи, що вона, як і всі молоді пані, мріє лише про заміжжя, Ядзя демонструвала жіночу гордість і гідність у своїй мовленнєвій поведінці: *– Я не з тих, – сказала вона гордо, – думаю, що і ви, добродію, мене до тих не зачисляєте* [9, с. 159]. Її вразила зневага, котра відносилася до неї просто як жінки, що *бажає лиш сього, щоби вийти заміж* [там само]. Та конфлікт природного і штучного у вихованні панських дівчат додає їй страждань: *«...кілько їй коштувало сили, кілько моці, щоби убити всі живіші в собі пориви свого молодого організму, коли мимо її волі на самоті мерещилась перед нею здорова стать молодого лікаря...»* [там само].

Ядзя демонструвала свою жіночу гордість і гідність виключно в процесі пошуку майбутнього чоловіка, зокрема, й коли мати вкотре намагалася влаштувати її особисте життя: *... – думаєте мене вивезти знов на торг, може би-м, кому сподобалася, а коли вам се не удалось під час міських карнавалів, то тим менше може допомогти купелевий сезон* [9, с. 165].

Катруся в цей час по-своєму боролася за людську гідність, за право, щоб до неї ставилися як до людини: коли їй наскучила криклива дитина, яку вона доглядала на службі, і штурханці хазяйки, дівчина втекла до свого вуйка. *«Коли вуйко набив і відвів назад до тазди, вона таки не була там довго, а що боялася утікати до вуйка, то уганяла по селі від одної хати до другої»* [9, с. 168]. Ніде вона не затримувалась: *і де лиш найнялась, то в короткім часі покидала службу* [там само].

Вроджена природна жіноча гордість Катрусі яскраво проявлена в епізоді з Іваном, сином голови волосної управи, який подобався їй і з яким вона проводила вечори. Але він засватав дівку першого багача в селі, на що Катруся гордо відповідала подругам, байдуже здвигаючи плечима: *– Або то лиш він один на світі?* [9, с. 169].

Щоб пережити сердечний біль, дівчина поїхала на тютюнові плантації до Молдавії. Там вона мусила терпіти всякі негоди, брудні посягання шафара (діал. *старший*), глум і насміхи натовпу; долати нелюдські умови праці й побуту.

Ядзя ж страждала, коли доктор написав листа з поясненням, чому не може на ній одружитися. *Зворушена до дна душі*, вона зачинилася в своїй кімнаті і *взяла до рук робітку, найщирішу товаришку її сумних хвиль і сердечної тоски* [там само, с. 159].

Почувши у своїй кімнаті, як співали дівчата, які пололи на городі, Ядзя внутрішнім монологом демонструє свої думки та оцінку ситуації: *– Відки беруться у того простого, неокресаного люду такі глибоко зворушуючі і високопоетичні пісні, що підходять майже до кожного настрою душі хоть би найінтелігентнішої людини? Хто їх сего навчив? Невже ж власні думки, власні чуття і досвіди?* [9, с. 160]. Штучне виховання в сім'ях «інтелігентних панів» виключало думку про те, що селяни – такі ж самі люди.

Панночка шукала порятунку у благодійній діяльності. Вона відправила гарно вишиті роботи для лотереї на користь «якихось абстрактних бідних»: *«В доброті свого серця вона любила думати про тих далеких бідних, котрим вона з своїми робітками приходила з помічю»* [9, с. 162]. Доброта її серця була штучною, то й благодійність не рятувала від відчаю. Незважаючи на добрі справи, що Ядзя робила час від часу, зокрема, роздавала потребуючим селянам хініну як ліки проти усіх хвороб, *«тихий одностайний смуток заляг її душу, що відбивалося на засмученім лиці і задумливих синіх очах»* [9, с. 165].

Катруся була дівка норовиста, любила й викричатися, могла й сама парубків зачіпати, була скоро до сміху і жартів. Одним словом, *і шафар за нею ходить, і Михайло, старший тютюнник, а що парубків водить, то вже й не казати!...* [там само, с. 182].

Засватав Катрусю Максим, сільський хлопець, якому вона ніколи не зізнавалася у своїх почуттях. Лише сміялася, коли він питав, чи піде за нього: – *Та що ти мене питаєш?* – сказала *врешті Катруся, вируваючись.* – *Чи я панна, що ти мене питаєш? Присилай старостів та будеш знати* [16, с. 190]. Її мовленнєва поведінка в цій ситуації демонструє прірву, яка існувала між панами та простим людом. Так само як пани ставили бар'єр між собою та біднотою, селяни відхрещувалися від панів, намагалися дистанціюватися у будь-який спосіб.

Навчена з дитинства тяжко працювати, Катруся так причепурилася стару хату, в якій вони стали жити з Максимом, що її тепер ніхто й не впізнав, та хата навіть вища стала. Катруся всюди встигала: і в полі, і дома. Працювала з ранку до вечора. Бог дав їм трьох діточок, коли Максим почав хворіти. Нічого йому не допомогло, так він і помер.

Важко було бідній Катрусі з малими дітьми, та, коли сватав її удовець зі своїми дітьми, сказала: – *Отсе мала би розум стільки дітей до купи зводити, або я не варта ще парубка!* [9, с. 192]. Природна мудрість і повага до себе як до жінки виражена у цих словах. Парубок її теж сватав, та і його не хотіла. Сама бідувала. Працювала на морозі, застудилася, та молода панні дала ліків – видужала. Хотіла піти до панського двору просити ще що, але передумала, коли пригадала дитячі літа. Її людська гордість і гідність залишилися при ній ще з дитинства.

Ядзя вийшла заміж, але й ця подія не зробила її щасливою: по ній не видно було веселості, а дехто зі слуг бачив її із заплаканими очима. Не змінилася і Катруся: пішла з дітьми працювати в інше село, *до тютюну*, та й виробляла там таке саме, як виробляла дівкою.

Отже, прірва між жіночими долями Ядзі і Катрусі, яка була в їхньому дитинстві, залишилася й у подальшому житті. Жодна з них не стала щасливою, попри різні статки. Причини авторка вбачала в устрої патріархального суспільства, яке обмежувало як багатих, так і бідних жінок, які терпіли приниження у суспільстві, а на селянках ще й був тягар важкої праці, злиднів і домашнього господарства. Про це правдиво написала Наталія Кобринська, яка знала все про жіночі долі, бо своєю громадською діяльністю боролася за право жінки не бути *другою статтю*.

Висновки. Проведений у представленій роботі аналіз феміністичних типів у зазначеній повісті дозволяє зробити такі висновки:

– гендерний конфлікт між Ядзєю, представницею шляхетного панства, та селянкою Катрусєю розгортається на тлі зіставлення уявного, міфологічного та реального; культурного та природного;

– авторська метафора в тексті уяскравлює конфлікт між Ядзєю, *вазоною квіткою*, та Катрусєю, *диким бур'яном*.

– різниця між молодими дівчатами очевидна при першому ж погляді: біде й неприродно біле обличчя панночки, яке вона ще й посипає білим порошком, і смугла шкіра обличчя Катрусі, яка працює з ранку до ночі, в спеку і холод;

– Ядзя живе у штучно створеному міфологічному світі, вона культурна, бо навчена гарним манерам, її головна ціль – дбати про свою зверхність; Катруся з дитинства звикла до тяжкої праці, до штурханів, які постійно отримувала від матері й хазяїв, у яких працювала;

– найважливіше для Ядзі – вийти заміж за достойного панича; Катруся ж спокійно обходиться й без чоловіка, навіть після того, як помер батько її дітей;

– кардинально протилежним є і душевний стан панянки та селянки: Ядзя не може позбавитися смутку, печалі, образ; Катруся сміється навіть у найскладніших життєвих ситуаціях;

– незважаючи на різні умови життя, обидві жінки глибоко нещасні, і причина їхнього нещастя – в устрої патріархального суспільства, в рамках і приписах, які обмежують можливості жінок бути собою і бути щасливими.

Перспективи подальших досліджень поставлених у повісті Н. Кобринської жіночих питань вбачаємо в аналізі та зіставленні мовленнєвої поведінки жінок різного віку й різних соціальних можливостей на матеріалі інших текстів класичної та сучасної української літератури, зокрема й творів жіночої прози.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Борисюк Ірина. Краса, контроль і праця у прозі Наталі Кобринської. *Бунтарки: нові жінки і модерна нація*. Київ : Смолоскип, 2020. С. 81–119.
2. Бунтарки: нові жінки і модерна нація. Київ : Смолоскип, 2020. 365 с.
3. Інша оптика: гендерні виклики сучасності : збірник наукових праць. Київ : Смолоскип, 2019. 256 с.
4. Кобринська Наталія Іванівна. URL: <https://www.ukrlib.com.ua/bio/printit.php?tid=13326>
5. Марчишина А.А. Гендерна ідентичність в англomовному постмодерністському дискурсі: соціo-культурний та лінгвопоетичний аспекти (на матеріалі наукових, публіцистичних та художніх текстів) : монографія. Кам'янець-Подільський : ПП Буйницький О. А., 2018. 452 с.
6. Наталія Кобринська: українська Аріадна і будителька жіночих душ. URL: <https://galychyna.if.ua/analytic/nataliya-kobrinska-ukrayinska-ariadna-i-buditelka-zhinochih-dush/>
7. Ставицька Л. Мова і статъ. *Критика*. 2003. № 6. С. 29–34.
8. Тараненко О.О. Андроцентризм у системі мовних координат і сучасний гендерний рух. Київ : Видавничий дім Дмитра Бураго, 2021. 112 с.
9. Українська жіноча проза. М. Вовчок, Н. Кобринська, О. Кобилянська. Харків : ПРАПОР, 2007. 640 с.
10. Ульянова В.О. Мовна особистість української жінки радянських і пострадянських часів (на матеріалі періодичних журнальних видань) : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01 ; Одеський національний університет ім. І. І. Мечникова. Одеса, 2020. 20 с.
11. «Чорна пані» Наталія Кобринська: перша українська феміністка. URL: <https://ukrainky.com.ua/nataliya-kobrynska-persha-ukrayinska-feministka/>
12. Яковлева О.В. Гендерні ознаки мовленнєвої поведінки дітей у поетичних творах Наталії Забіли. *Мова*. 2021. № 35. С. 50–55.
13. Яковлева О.В. Узагальнений тип мовної особистості баби-повитухи в обрядовому дискурсі народження дитини. *Записки з українського мовознавства* : збірник наукових праць. Одеса : Видавець С. Л. Назарчук, 2022. Вип. 29. С. 258–269.